ئامۆژگاری بۆ نووسەرێکی گەنج

نووسینی: نووسەری یۆگۆسلاڤیایی دانیلۆ کیش (١٩٣٥-١٩٨٩)
وەرگێڕانی: خەبات عارف و بەرۆژ ئاکرەیی

لە ئاست میر و ئایدیۆلۆژیا زاڵەکاندا گومانکار بە.
خۆت لە میرەکان دوورەپەرێز بگرە.
بە تەنگ زمانەکەتەوە بە، نەبادا زمانی ئایدیۆلۆژیا گڵاوی بکا.
دڵنیا بە، دەستەڵاتی تۆ لە دەستەڵاتی ژەنراڵەکان زیاترە، بەڵام خۆت بەوان مەپێوە.
پێت وا نەبێت لە ژەنراڵەکان بێدەستەڵاتتری، بەڵام خۆت بەوان مەپێوە.
بڕوات بە هیچ پرۆژەیەکی یۆتۆپیایی نەبێت، بێجگە لەوانەی خۆت داهێنەریانیت.
لە ئاست میرەکاندا لەخۆبایی و لووتبەرز بە، هەروەک چۆن لە ئاست خەڵکی ڕەمەکیدایت.
سەبارەت بەو دەستکەوتانەی نووسەرێتی پێت ئەبەخشێت، تووشی ئازاری ویژدان مەبە.
تووک و نەفرەتی ئەو کارەی هەڵتبژاردووە، لەگەڵ ستەمی چینایەتی تێکەڵ مەکە.
بە پەلەپرووزێی مێژووەوە گیر مەخۆ و متمانە بە ئیستیعارەی "قەتاری مێژوو!" مەکە.
کەواتە سواری "قەتاری مێژوو!" مەبە، چونکە ئیستیعارەیەکی گێلانەیە و هیچی تر.
هەمیشە ئەوەت لە بیر بێت: "ئەو کەسەی نیشانە ئەپێکێت، هەموو شتێک لە دەست ئەدات."
لەو وڵاتانەوە کە وەک دیدەنیکەرێک ڕوویان تێئەکەیت ڕیپۆرتاژ مەنووسە، بە هیچ جۆرێک ڕیپۆرتاژ مەنووسە، تۆ ڕۆژنامەنووس نیت.
بڕوا بە ژمارە و ئامار و ڕاگەیاندنە ڕەسمییەکان مەکە، واقع ئەو شتە نییە کە تەنیا و تەنیا بە چاو ئەبینرێت.
سەردانی کارگە و کۆڵخۆز و خانووبەرەکان مەکە، پێشکەوتن ئەو شتە نییە کە هەر بە چاو ئەبینرێت و بەس.
کاتی خۆت بۆ ئابووری، کۆمەڵناسی و دەروونشیکاری تەرخان مەکە.

کاتی خۆت بۆ فەلسەفەی خۆرهەڵاتی، زێن ـ بوودیزم و شتی تری لەو بابەتە تەرخان مەکە، تۆ کاری لەمە ژیرانەترت هەیە.
چاک بزانە کە فەنتازیا خوشکی درۆیە و وەک ئەویش پڕە لە مەترسی.
لەگەڵ هیچ کەسێک یەک مەگرە، نووسەر هەمیشە تەنیایە.
متمانە بە پێغەمبەرەکان مەکە، تۆ خۆت پێغەمبەریت.
مەبە بە پێغەمبەر، چونکە چەکی تۆ گومانە.
ویژدانت ئاسوودە بێت: میرەکان هەقیان بەسەر تۆوە نییە، چونکە تۆ خۆت میریت.
ویژدانت ئاسوودە بێت: کرێکاری کانگاکان هەقیان بەسەر تۆوە نییە، چونکە تۆ خۆت کرێکاری کانگایت.
ئەوە بزانە ئەوەی تۆ تائێستا بە ڕۆژنامەکانت نەوتووە، لە کیست نەچووە: ئەمە تەنیا تەپوتۆزە و هیچی تر.
بە خواست و داوای ڕۆژگار مەنووسە.
مایە بۆ ئەو ساتە دامەنێ کە تیایدا ئەژیت، پەشیمان ئەبیتەوە.
مایە بۆ ئەبەدییەتیش دامەنێ، پەشیمان ئەبیتەوە.
لە چارەنووسی خۆت ڕازی مەبە، تەنیا گێلەکان ڕازین.
لە چارەنووسی خۆت ناڕازی مەبە، چونکە تۆ هەڵبژاردەیت.
پاکانەی ڕەوشت مەهێنەرەوە بۆ ئەوانەی فریویان داویت.
خۆت بپارێزە لە "کەللەڕەقی لە ئاست پرنسیپەکاندا!"
خۆت لە وێکچوونە درۆیینەکان بپارێزە.
بڕوات بەو کەسانە هەبێت کە بۆ سازشنەکردن دەستکەوتێکی زۆریان بە دەست هێناوە.
کە هەموو بایەخەکان لەئارادان، بانگەشە بۆ نسبیگەرایی مەکە: پلەوپایەی بایەخەکان بوونی هەیە.
بێ منەت خەڵاتی میرەکان وەرگرە، بەڵام هیچ مەکە بۆ ئەوەی شایستەی ئەو خەڵاتانە بیت.
متمانە بەوە بکە ئەو زمانەی تۆ بەکاری ئەهێنیت لە هەموو زمانەکان باشترە، چونکە تۆ هیچ زمانێکی تر شک نابەیت.
بڕوات بەوە هەبێت ئەو زمانەی تۆ پێی ئەنووسیت لە هەموو زمانەکان خراپترە، هەرچەندە ناتەوێت لەگەڵ هیچ زمانێکی تردا بیگۆڕیتەوە.

"بەڵام ئێستا، کە تۆ شیلەتێنی، نە گەرمی و نە سارد، ئەترشێنمەوە." (کتێبی مکاشفات ٣:١٦)
کوێلە مەبە، چونکە میرەکان وەکو دەرگاوانێک لێت ئەڕوانن.
لافلێدەر مەبە، چونکە وەک دەرگاوانی میرەکان دێیتە بەر چاو.
مەهێڵە قەناعەتت پێ بهێنن کە نووسراوەکانت بەکەڵکی کۆمەڵگا نایەن.
بڕوات بەوە نەبێت کە نووسراوەکانت بۆ کۆمەڵگا بەکەڵکن.
بڕوات بەوە نەبێت کە لە کۆمەڵگادا هاووڵاتێکی بەکەڵکیت.
قەناعەتت بەوەش نەبێت کە مشەخۆرێکی کۆمەڵایەتیت.
متمانەت بەوە هەبێت کە سۆناتاکەی تۆ لە وتەی سیاسەتمەدار و میرەکان بەنرخترە.
چاک بزانە کە سۆناتاکەی تۆ لە ئاست ڕەوانبێژیی سیاسەتمەدار و میرەکاندا هیچ مانایەکی نییە.
لەبارەی هەموو شتێکەوە بۆچوونی خۆتت هەبێت.
لەبارەی هەموو شتێکەوە بۆچوونی خۆت دەرمەبڕە.
نرخی پەیڤەکان بە گران لەسەر تۆ ناکەوێت.
پەیڤەکانی تۆ لە هەموو شتێک بەنرخترن.
مینا نوێنەری گەلەکەت خۆت مەخەرە بەر چاو، تۆ کێیت کە بتوانیت، بێجگە لە خۆت، نوێنەری کەسێکی تر بیت!
لە بەرەی ئۆپۆزیسیۆندا ڕامەوەستە، چونکە تۆ لە ناوەڕاستدا نیت، لە خوارەوەیت.
لەتەک دەستەڵات و میرەکاندا مەوەستە، چونکە تۆ لە سەرووی ئەوانەوەیت.
دژی بێدادییە کۆمەڵایەتییەکان بجەنگە، بەبێ ئەوەی هیچ پرۆگرامێکی لێ دروست بکەیت.
مەهێڵە دژایەتیکردن لەگەڵ بێدادییە کۆمەڵایەتییەکاندا، لە ڕێگاکەی خۆتت لا بدەن.
بیر و بۆچوونی خەڵکی تر بناسە، ئەوسا ڕەدیان بکەرەوە.
هیچ پرۆگرامێکی سیاسی دامەهێنە، هیچ جۆرە پرۆگرامێک دامەهێنە: تۆ لە گرکانی ناخی زەوی و هەراوهوریای جیهان، شت ئەخوڵقێنیت.
وریای ئەو کەسانە بە کە بۆ هەر شتێک ڕێگاچارەیەکیان هەیە.
مەبە بە نووسەری کەمایەتییەکان.
هەر کاتێک لەگەڵ گرووپێکدا هەستت بە خزمایەتی کرد، خۆت بخەرە بەر لێپرسینەوەوە.

بۆ خوێنەر مامناوەنجییەکان مەنووسە، گشت خوێنەران مامناوەنجین.
بۆ (نوخبە)کان مەنووسەر، هیچ نوخبەیەک لە ئارادا نییە، تۆ خۆت نوخبەیت.
بیر لە مەرگ مەکەرەوە، بەڵام لە بیرت نەچێت کە ئەمریت.
بڕوات بە نەمریی نووسەر نەبێت، ئەمە قسەی قۆڕی مامۆستاکانە.
تراژیدیاییانە جیددی مەبە، چونکە کۆمیدیاییانەیە.
مەبە بە قەشمەر، چونکە میرەکان خوویان بە ڕابواردنەوە گرتووە.
مەبە بە لێبووکی دەربار.
لەو بڕوایەدا مەبە کە نووسەران "ویژدانی مرۆڤایەتی"ن: تۆ لەناو نووسەراندا گەلێ چەپەڵت بینیوە.
قەناعەت بەوە مەهێنە کە هیچ شت و کەسێک نیت: تۆ بینیوتە چلۆن میرەکان لە شاعیران ئەترسێن.
لەپێناو هیچ بیرێکدا گیانت بەخت مەکە و قەناعەت بە کەسیش مەهێنە گیانی خۆی فیدا بکات.
ترسنۆک مەبە و ڕقت لە ترسنۆکان بێت.
لە بیرت نەچێت پاڵەوانێتی زۆری هەیە.
بۆ بۆنە و جەژنە تایبەتەکان پێنووسەکەت مەخەرە گەڕ.
ستایشنامە مەنووسە، پەشیمان ئەبیتەوە.
لە شینگێڕیی گەورە میللییەکاندا مەنووسە، چونکە پەشیمان ئەبیتەوە.
ئەگەر توانای دەربڕینی حەقیقەتت نییە ـ بێدەنگ بە.
خۆت لە نیوەحەقیقەتەکان بپارێزە.
هیچ هۆیەکت بە دەستەوە نییە، کە لە جەژنە گشتییەکاندا بەشدار بیت.
خزمەتی میر و شازادەکان مەکە.
داوای هیچ خزمەتێک لە میر و شازادەکان مەکە.
هێندە بەئەدەب مەبە، هەموو شتێک تەحەممول بکەیت.
بە هەر نرخێک خوازیاری دادوەری مەبە: "لەگەڵ دەماغسزان موناقەشە ناکرێت!"
ڕێ بە خۆت مەدە قەناعەت بەوە بهێنیت کە هەمووومان هەر هەمان مافمان هەیە و ناتوانین لەسەر جیاوازیی سەلیقە بدوێین.
"کە هەردوو لایەنی موناقەشەیەک هەڵەن، بەو مانایە نییە کە هەردووکیان ڕاستن!" (پۆپێر)

"ڕێدان بەوەی کە کەسێکی تر ڕاست ئەکات لە مەترسییەکی تر نامانپارێزێت:
بڕواهێنان بەوەی کە ڕەنگە هەموومان ڕاست بکەین!" (هەر ئەوەی پێشوو)
لەگەڵ بێموبالاتاندا موناقەشەی ئەو بابەتانە مەکە کە لە خۆتیان بیستووە.
هیچ ڕاسپاردەیەکت نەبێت.
خۆت لەو کەسانە بپارێزە کە ڕاسپاردەیان هەیە.
متمانە بە "ڕاوبۆچوونی زانستییانە!" مەکە.
متمانە بە (حدس) مەکە.
خۆت لە گوێپێنەدان بپارێزە، تەنانەت هی خۆشت.
خۆت لە هێنانەوەی گوتەی ئایدیۆلۆژیایی و ڕستە گشتییەکان لادە.
هێندە بوێرە بە ئەو شیعرەی ئەراگۆن پەسنی (گ.پ.ئو)ی تێدا ئەکات بە شتێکی بێشەرمانە ناو بەریت.
بە دوای ئەو هەلومەرجەدا مەگەڕێ، کە بە گرانی لەسەرت ناوەستێت.
ڕێ بە خۆت مەدە قەناعەت بەوە بهێنیت کە لە دەمەقاڵەی (سارتەر) و (کامۆ)دا هەردووکیان ڕاست بوون.
بڕوات بە نووسینی خۆبەخۆ و "تەمومژی هۆشیارانە" نەبێت: تۆ لە سادە و ساکاری ئەگەڕێیت.
ئەو قوتابخانە ئەدەبییانە ڕەد بکەرەوە کە بەسەرتدا سەپێنراون.
هەر کاتێ ناوی "ڕیالیزمی سۆسیالیست"یان هێنا، واز لە گفتوگۆکردن بهێنە.
کە قسە هاتە سەر "ئەدەب بۆ خەڵک" وەکو ماسییەک کڕ بە: بۆ مامۆستاکانی بە جێ بهێڵە.
بەو کەسەی ئۆردووگاکانی مەرگ لەگەڵ سانتێ بەراورد ئەکات بڵێ: "سیر بخۆ و زوڕنا لێدە!"
سەد جار ئەو کەسە حەواڵەی دۆزەخ بکە کە پێی وایە (کۆلیوما) جیاواز بوو لە (ئاوشڤیتز).
هەروەک نموونەی سەرەوە ڕەفتار لەگەڵ ئەو کەسەدا بکە کە پێی وایە لە (ئاوشڤیتز)دا ئەسپێ قڕ ئەکرا نەک مرۆڤ.
Vien dietro a me, e lascia dir le genti. (Dante)

گ.پ.ئو: ناوی پێشووی ک.گ.ب.، دەستگای موخابەراتی سۆڤیەتی بوو.
سانتێ: زیندانێکی گەورەیە لە پاریس.
کۆلیوما: ئۆردووگای کاری کۆیلەیەتی بوو لە سەرووی خۆرهەڵاتی سۆڤیەت.
ڤێرگیلیوس لە (کۆمیدیای یەزدانی)دا گۆرانیی پێنجەم، لەگەڵ گێرەرەوە ئەدوێت و ئەڵێت: *"دوام بکەوە و لێگەڕێ با ئەوان بۆ خۆیان بدوێن."* (دانتە)